

EUROOPAN YHTEISÖJEN KOMISSIO

Bryssel 31.01.2001
KOM(2001) 59 final

KOMISSION RAPORTTI

KOULUTUSJÄRJESTELMIEN KONKREETTISET TULEVAISUUDEN TAVOITTEET

SISÄLLYSLUETTELO

Johdanto	3
1. Jäsenvaltioiden näkökannat	3
– Jäsenvaltioiden keskeisimmät huolenaiheet.....	4
– Toiminta EU:n tasolla	5
2. Ehdotetut konkreettiset tulevaisuuden tavoitteet	5
– Oppimistason nostaminen.....	6
– Koulutuksen saantimahdollisuuksien helpottaminen ja laajentaminen kaikissa elämänvaiheissa	7
– Osaamisyhteiskunnassa tarvittavien perustaitojen määritelmän ajantasaistaminen	8
– Paikallisympäristön, Euroopan ja maailman huomioon ottaminen koulutuksessa	10
– Resurssien hyödyntäminen mahdollisimman hyvin	12
– Uusi yhteistyökumppanuus koulujen kanssa	13
3. Lissabonissa ehdotettu avoin koordinointimenetelmä.....	14
Päätelmät	15
Tiivistelmä.....	16
Liitteet	17

KOMISSIION RAPORTTI

KOULUTUSJÄRJESTELMIEN KONKREETTISET TULEVAISUUDEN TAVOITTEET

JOHDANTO

1. Maaliskuussa 2000 Lissabonissa pidetyssä kokouksessaan Eurooppa-neuvosto pyysi koulutusneuvostoa *“aloittamaan laajan keskustelun koulutusjärjestelmien konkreettisista tulevaisuuden tavoitteista ja keskittymään yhteisiin huolenaiheisiin ja prioriteetteihin ja ottamaan huomioon kansalliset erityispiirteet; tarkoituksena on - esittää Eurooppa-neuvostolle laaja raportti keväällä 2001”*¹. Koulutusneuvosto kehotti kesäkuussa 2000 pidetyssä kokouksessaan komissiota laatimaan raporttiluonnoksen. Komissio pyysi jäsenvaltioita osallistumaan tähän prosessiin ja vastaamaan kyselyyn siitä, miten ne huolehtivat Lissabonissa esitettyjen päätelmien seurannasta koulutusosalalla ja erityisesti mitä ne pitivät koulutusjärjestelmien konkreettisina tulevaisuuden tavoitteina. Komissio esitti koulutusneuvostolle 9. marraskuuta 2000 keskusteluasiakirjan, joka perustui komission omiin huomioihin sekä koulutusosalalla käynnissä olevaan keskusteluun ja tutkimukseen (jäsenvaltioilta ei vielä siinä vaiheessa ollut saatu kaikkia vastauksia). Tässä raporttiluonnoksessa otetaan huomioon jäsenvaltioiden vastausten lisäksi alkuperäinen asiakirja ja neuvostossa kyseisenä päivänä käyty keskustelu. Sen avulla voidaan valmistautua keskustelemaan aiheesta 12. helmikuuta pidettävässä koulutusneuvoston kokouksessa, jossa olisi hyväksyttävä Tukholman Eurooppa-neuvostolle annettava raportti, kuten Nizzan Eurooppa-neuvosto totesi 7.–9. joulukuuta 2000².
2. Tässä raportissa käsitellään yleissivistävän koulutuksen järjestelmien lisäksi myös ammatillisen koulutuksen järjestelmiä. Komission mielestä tämä on ainoa oikea tapa tulkita Lissabonin Eurooppa-neuvoston antama tehtävä. Raportin alussa (1 jakso) analysoidaan lyhyesti niitä keskeisiä seikkoja, jotka käyvät ilmi jäsenvaltioiden antamista vastauksista komission kyselyyn ja EU:n tasolla tehdystä työstä. Seuraavaksi (2 jakso) ehdotetaan eräitä konkreettisia tavoitteita, jotka voisivat muodostaa perustan yhteiselle työohjelmalle, joka neuvoston pitäisi hyväksyä. Lopuksi (3 jakso) ehdotetaan keinoja toteuttaa tämä työohjelma uudella avoimella koordinoitimenetelmällä³, jota Lissabonin ja Feiran Eurooppa-neuvostot ehdottivat käytettäväksi koulutusalan yhteistyössä⁴.

1. JÄSENVALTIOIDEN NÄKÖKANNAT

3. Jäsenvaltioilta saadut vastaukset⁵ olivat hyvin vaihtelevia, mutta niistä kävi ilmi eräitä yhteisiä huolenaiheita tulevaisuudesta ja koulutusjärjestelmille kuuluvista tehtävistä, jos halutaan saavuttaa Lissabonissa esitetty tavoite tehdä Euroopasta

¹ Puheenjohtajan päätelmät, 27 kohta.

² Puheenjohtajan päätelmät, 34 kohta.

³ Puheenjohtajan päätelmät, 37–38 kohta.

⁴ Puheenjohtajan päätelmät, 38 kohta.

⁵ Jäsenvaltioiden antamat tiedot ovat saatavilla seuraavassa osoitteessa: (Europa web site address).

”maailman kilpailukykyisin ja dynaamisin tietopohjainen talous, joka kykenee ylläpitämään kestävää talouskasvua, luomaan uusia ja parempia työpaikkoja ja lisäämään sosiaalista yhteenkuuluvuutta”, sekä yleisemmät yhteiskunnan koulutukselle asettamat tavoitteet. Vastauksissa kuvaillaan myös yhteiskunnan ja talouden kiihtyvää muuttumista ja Euroopan yhdentymisen vaikutuksia. Jäsenvaltiot ovat yleisesti sitä mieltä, että koulutuksella on pyrittävä kolmeen päätavoitteeseen: 1) kehittämään yksilöä, joka voi siten hyödyntää kaikkia kykyjään ja viettää onnellista ja täysipainoista elämää, 2) kehittämään yhteiskuntaa varsinkin vähentämällä yksilöiden ja ryhmien välisiä eroavaisuuksia ja epäoikeudenmukaisuutta ja 3) kehittämään taloutta huolehtimalla siitä, että työmarkkinoilla saatavissa oleva ammattitaito vastaa yritysten ja työntekijöiden tarpeita. Siihen päästään elinikäisen oppimisen strategialla, jolla ylitetään perinteiset rajat virallisen ja epävirallisen koulutuksen eri osien välillä.

... JÄSENVALTIOIDEN KESKEISIMMÄT HUOLENAIHEET ...

4. Seuraavissa viidessä alakohdassa selostetaan jäsenvaltioiden esittämiä keskeisimpiä huolenaiheita.

4.1 Laatu

Kaikki jäsenvaltiot panevat merkille tarpeen parantaa koulutusjärjestelmiensä laatua. Se koskee sekä nuorten että aikuisten oppimisprosessin laatua, opetuksen laatua (ja sen vaikutuksia opettajien perus- ja täydennyskoulutukseen), heikommassa asemassa olevien ryhmien tai aikuisten parissa työskenteleville opettajille ja kouluttajille annettavan tuen laatua sekä oppimista helpottavien välineiden ja opetusmateriaalin laatua.

4.2 Mahdollisuudet

Jäsenvaltioiden mielestä on tarpeen kehittää mahdollisuuksia päästä opiskelemaan kaikissa elämänvaiheissa, ja useat jäsenvaltiot mainitsevat elinikäisen oppimisen kehittämistä koskevan erityisstrategian. Ne korostavat myös koulutusjärjestelmien osuutta sosiaalisen yhteenkuuluvuuden kehittämisessä sekä vaikeassa tilanteessa olevien ihmisten tai vähemmistöjen houkuttelemista opiskelemaan, jotta heille voitaisiin antaa mahdollisuus osallistua täysipainoisesti yhteiskunnan toimintaan. Tässä yhteydessä osa jäsenvaltioista korostaa tarvetta tehdä oppimisesta houkuttelevampaa ja paremmin oppijoiden erityistarpeisiin ja -olosuhteisiin vastaavaa.

4.3 Sisältö

Kaikki jäsenvaltiot pitävät tarpeellisena harkita uudelleen, mitkä ovat ne perustaidot, jotka nuorten olisi hallittava koulun tai ammatillisen peruskoulutuksen jälkeen. Niihin olisi sisällyttävä tieto- ja viestintäteknologia. Osa korostaa myös tarvetta tarkastella perustaitoja myöhemminkin eli mukauttaa jatkuvasti niiden määritelmää ja keinoja, joilla niitä opetetaan. Tarjottujen aineiden valikoiman pitäisi niiden mielestä olla mahdollisimman laaja.

Osa jäsenvaltioista korostaa koulutuksen tehtävää yhteiskunnan arvojen – demokratian, kansalaisuuden, yhteisöllisyyden – levittämisessä. Tämä on kylläkin pohjana kaikkien jäsenvaltioiden kommentteissa koulutuksen yleisestä tehtävästä.

4.4 Avoimuus

Useimmat jäsenvaltiot korostavat, että koulujen, koulutuskeskusten ja korkeakoulujen olisi oltava avoinna maailmaan. Olisi lisättävä niiden yhteyksiä paikallisympäristöön (erityisesti yrityksiin ja työnantajiin, jotta ne ymmärtäisivät paremmin työnantajien tarpeet ja lisäisivät oppijoiden työllistettävyyttä). Lisäksi olisi suhtauduttava avoimesti ulkomaihin, Eurooppaan ja koko maailmaan (esim. kieltenopetuksen ja vaihtojen avulla).

4.5 Tehokkuus

Vaikka jäsenvaltiot kertovat, että henkilöresursseihin investoidaan enemmän (kuten Lissabonin päätelmissä ehdotetaan), ne myös korostavat, että niiden koulutusjärjestelmien olisi käytettävä enemmän laadunarviointijärjestelmiä niiden tarjonnan tehostamiseksi, hyödynnettävä mahdollisimman hyvin niiden käytössä olevia resursseja ja suunnattava henkilöstöön ja rahoitukseen tehtävät investoinnit mahdollisimman hyödyllisiin kohteisiin.

5. Liitteessä 1 esitetään yhteenveto jäsenvaltioiden antamista vastauksista. Se on jaoteltu Lissabonin päätelmissä asetettujen tavoitteiden mukaan.

TOIMINTA EU:N TASOLLA

6. Myös komissio on toteuttanut toimia Lissabonin Eurooppa-neuvoston jälkeen, kuten julkaissut eLearning-aloitetta koskevan tiedonannon ja elinikäistä oppimista koskevan muistion, joka esiteltiin koulutusneuvostolle 9. marraskuuta 2000. Yhteenveto näistä EU:n tasolla toteutetuista toimista löytyy liitteestä 2.

2. EHDOTETUT KONKREETTISET TULEVAISUUDEN TAVOITTEET

7. Edellä esitetyn perusteella komissio toteaa, että jäsenvaltioiden havainnot ja tavoitteet ovat todella lähentyneet. Sen mielestä voidaan määritellä viisi konkreettista tavoitetta, joiden pohjalta jäsenvaltiot voisivat toimia yhdessä seuraavina kymmenenä vuotena määritelläkseen, miten ne voivat Euroopan tasolla edesauttaa Lissabonissa asetettujen tavoitteiden saavuttamista. Kaikki jäsenvaltiot luonnollisesti jatkavat omia toimiaan muilla aloilla oppijoille, yhteiskunnalle ja koko taloudelle tarjottujen palvelujen laadun parantamiseksi. Neuvosto voisi määritellä jäljempänä esitettyjen viiden tavoitteen pohjalta yhteisen työohjelman, jossa sovelletaan Lissabonissa ehdotettua avointa koordinointimenetelmää. Työohjelman täytäntöönpanosta vastaisivat jäsenvaltiot yhdessä, ja komissio tukisi niitä Euroopan tasolla.
8. Nämä tavoitteet liittyvät myös elinikäistä oppimista koskevaan muistioon, jonka komissio esitteli koulutusneuvostolle 9. marraskuuta 2000 ja jota koskevan keskustelun se aikoo käynnistää EU:ssa jäsenvaltioiden kanssa. Vaikka jäljempänä esitetyt konkreettiset tavoitteet on laadittu jäsenvaltioiden antamien vastausten perusteella, jäsenvaltiot itse pitävät elinikäistä oppimista tulevaisuuden tärkeänä osana, ja siksi on luonnollista, että näillä kahdella toimella on tiivis yhteys.
9. Ehdotetut konkreettiset tavoitteet (ja niihin mahdollisesti sisältyvät alat) ovat seuraavat:

10. Oppimistason nostaminen

Oppimistason nostaminen on olennaisen tärkeää, jos Euroopasta halutaan tehdä kilpailukykyisempi ja dynaamisempi. Sillä on suuri merkitys myös haluttaessa antaa Euroopan kansalaisille paremmat mahdollisuudet kehittää omia taitojaan ja hyödyntää kykyjään toimia yksilöinä, yhteiskunnan jäseninä ja taloudellisina toimijoina. Kaikki jäsenvaltiot tunnustavat laadun merkityksen. Tällä hetkellä käsitellään luonnosta neuvoston ja Euroopan parlamentin suositukseksi kouluopetuksen laadusta, ja suositus korkeakouluopetuksen laadusta on jo annettu⁶. Niistä heijastuu yleinen näkemys siitä, että on tarpeen varmistaa korkea ja parempi oppimistaso kaikille Euroopassa.

11. Opettajien ja kouluttajien koulutuksen parantaminen

Seuraavien kymmenen vuoden aikana yksi suurimmista koulutusjärjestelmien haasteista on parantaa opettajien ja kouluttajien perus- ja täydennyskoulutusta niin, että heidän ammattitaitonsa on sekä yhteiskunnan muutosten ja odotusten että erilaisten opetusryhmien tarpeiden mukaista (kaikenikäiset nuoret peruskoulutuksessa ja hyvin monenikäiset aikuiset; henkilöt, joilla on oppimisvaikeuksia tai henkilökohtaisia taikka sosiaalisia vaikeuksia).

Opettajien ja kouluttajien ammattitaidolla on suuri merkitys oppijoiden motivaation ja menestymisen kannalta. Nyt tarvitaan tulevaisuuteen suuntautuvaa koulutusta, sillä enemmistö opettajista valmistui ammattiin 25 vuotta sitten tai vielä aiemmin, eikä heidän taitojensa ajantasaistaminen ole pysynyt muutosten vauhdissa. Myös opettajien rooli on muuttunut; he eivät enää ole ainoita tietolähteitä, jotka välittävät tietoa kunnioittavalle yleisölle, vaan nykyisin he enemmänkin ohjaavat oppijoita löytämään kullekin sopivan tavan hankkia tietoja. Koulutuksen avulla opettajien ja kouluttajien (joilla on eri ongelmat, mutta joilla on samankaltainen vaikutus) pitäisi pystyä motivoimaan oppilaitaan sekä hankkimaan heidän tarvitsemiaan ammattitaitoja että ottamaan vastuun yksilöllisestä tavasta saavuttaa yhteiskunnassa ja työelämässä nykyään tarvittavat taidot.

Pitkällä tähtäimellä opettajien roolia koskeissa pohdiskeluissa voi myös olla syytä ottaa huomioon opettajan ammatin houkuttelevuus, sillä hyvin suuri prosenttiosuus opettajista on lähellä eläkeikää.

12. Luku- ja kirjoitustaidon sekä laskutaidon parantaminen

Koulutuksen laadun varmistamisessa on oleellista huolehtia siitä, että kaikki kansalaiset saavat luku- ja kirjoitustaidon sekä laskutaidon. Ne ovat perustana sekä kyvyille oppia lisää että työllistettävyydelle. Vaikka on vaikea arvioida tarkkaan ongelman laajuutta (sillä ihmiset eivät ymmärrettävästi halua myöntää vaikeuksiaan lukemisessa tai matematiikassa), on selvää, että ongelma on olemassa ja että näiden alojen heikko taito haittaa joitakin ihmisiä heidän koko elämänsä ajan. Eräät ryhmät (esim. ne, joiden äidinkieli on eri kuin opetuskieli) ovat erityisen haavoittuvassa asemassa.

⁶ Suositus 98/561/EY eurooppalaisesta yhteistyöstä korkeakouluopetuksen laadun arvioinnissa annettiin 24.9.1998. Kouluopetuksen laatua koskevasta suositusluonnoksesta keskusteltiin 9.11.2000 pidetyssä koulutusneuvoston kokouksessa, ja muodollinen ensimmäinen käsittely on odotettavissa piakkoin.

Vaikka ongelman katsotaan liittyvän pääasiassa peruskoulutukseen, ongelmana ovat yhä enemmän myös henkilöt, jotka menettävät nämä taidot (erityisesti luku- ja kirjoitustaidon) virallisesta koulutusjärjestelmästä lähdettyään. Yhteiskunnassa, jossa ihmiset voivat omaksua aina vain enemmän lukematta mitään, on löydettävä muita keinoja vakuuttaa ihmisille, että luku- ja kirjoitustaidon sekä laskutaidon ylläpitäminen on tärkeää sekä henkilökohtaiselta että ammatilliselta kannalta.

Tieto- ja viestintätekniikka toisaalta vaikeuttaa ongelmaa, sillä sen aiheuttamat muutokset työpaikoilla vähentävät niitä työpaikkoja, joita on tarjolla puutteellisesta luku- ja kirjoitustaidosta sekä laskutaidosta kärsiville ihmisille. Toisaalta tieto- ja viestintätekniikka tarjoaa uusia ja yksilöllisempiä tapoja käsitellä ongelmaa. Näitä välineitä on kehitettävä, jos yhteiskunta haluaa vähentää tästä ongelmasta kärsivien osuutta. On selvää, että joissakin jäsenvaltioissa tarvitaan yhteisiä toimia ongelman ratkaisemiseksi, ja pian niin on kaikkialla.

13. Koulutuksen saantimahdollisuuksien helpottaminen ja laajentaminen kaikissa elämänvaiheissa

Kaikki hyväksyvät sen, että koulutusjärjestelmien on mukauduttava elinikäiseen oppimiseen perustuvaan maailmaan. Joissakin jäsenvaltioissa ollaan tämän takia huolissaan kaikkien pääsystä koulutuksen piiriin, koulutuksen osuudesta sosiaalisen syrjäytymisen torjunnassa, koulutuksen sisäisestä yhdenmukaisuudesta sekä sen houkuttelevuudesta nuorten ja aikuisten silmissä. Väestöpyramidin muutos – nuorten ihmisten osuus ei ole koskaan ollut näin pieni – on myös yksi syy siihen, että vanhempia ikäryhmiä on rohkaistava täydennyskoulutukseen.

14. Mahdollisuudet elinikäiseen oppimiseen

Kaikki jäsenvaltiot ovat oikeutetusti sitä mieltä, että kaikkein merkittävin haaste on koulutusjärjestelmien kyky mukautua kaikenikäisten ihmisten tarpeisiin ja kyetä houkuttelemaan kaikenikäisiä ihmisiä oppimaan. Kaikki jäsenvaltiot toteavat, että työn luonteen ja tiedon saatavuuden muuttuminen johtaa siihen, että jatkuva halu oppia ja saada lisää tietoa on välttämätön sekä yksilöille että yhteiskunnalle ja taloudelle.

Tähän haasteeseen vastaamiseksi on ennen kaikkea tunnustettava, että on tarpeen muuttaa koulutuksen tarjoamistapoja, jos koulutuksen pitäisi todella olla kaikkien saatavilla kaikissa elämänvaiheissa. Se edellyttää, että koulutusjärjestelmien kaikista osista pitäisi tulla demokraattisempia ja oppijaystävällisempiä, erityisesti korkea-asteen koulutuksessa. Opastusta pitää olla helpommin saatavilla, ja tietokoneiden tarjoamia yksilöllisiä vaihtoehtoja on hyödynnettävä paremmin. Koulutuksen laajentaminen tällä tavoin herättää kuitenkin kysymyksiä, joita koulutusmaailmassa ei ole aina tarvinnut miettiä, kuten aikataulujen mukauttamista perheellisille sopivammiksi, lastenhoidon tarjoamista kurssien ajaksi tai muodollisten koulutusjärjestelmien ulkopuolella hankitun kokemuksen tunnustamista. Se vaatii myös koulutuksen ulottamista hyvin pieniin lapsiin. Yleinen esiasteen koulutus, jossa yhdistetään leikkiä ja oppimismahdollisuudet, on useimpien vanhempien toive, ja se tarjoaa lapsille paremman sosiaalisen perustan siirtyä onnistuneesti koulun muodollisempaan oppimisprosessiin.

15. Oppimisen tekeminen houkuttelevammaksi

Tässä yhteydessä on myös pohdittava kannustimia jatkaa kouluttautumista sekä sitä, missä määrin tarjonnan voidaan katsoa perustuvan kysyntään. Kun nuori saavuttaa iän, jossa hän voi lähteä muodollisen koulutuksen parista palkkatyöhön – mikä työvoimapulan takia on yhä yleisempää – on oltava muunlaisia kannustimia palkkasumman vastineeksi. Myöhemmissä elämänvaiheissa ongelmana on myös oppimisen rahoittaminen, mutta erilaisessa yhteydessä. Jotta elinikäinen oppiminen olisi mahdollista, on huolehdittava siitä, että ihmisten ei tarvitse pitää työtä ja koulutusta toisiaan poissulkevinä.

Eri jäsenvaltiot esittävät nämä asiat eri tavoin, mutta nämä ongelmat ovat levinneet laajalle, ja siksi niihin on löydettävä vastaus.

16. Koulutusjärjestelmien sisäinen johdonmukaisuus

Tapa, jolla koulutusjärjestelmä on organisoitu, voi myös vaikeuttaa koulutukseen pääsyä. Ovatko järjestelmät riittävän joustavia? Tarjoavatko ne mahdollisuuksia tulla mukaan kaikissa vaiheissa varhaislapsuudesta aikuisikään? Onko helppoa siirtyä koulutuslinjalta toiselle? Tarjoavatko kaikki reitit mahdollisuuden jatkaa esim. korkea-asteen koulutuksessa? Tämäntyyppiset seikat voivat rohkaista tai lannistaa ihmisiä – joilla kullakin on oma elämäntilanteensa ja omat pyrkimyksensä – niin, että he joko jatkavat opiskelua, keskeyttävät sen tai ovat palaamatta sen pariin.

17. Koulutus ja sosiaalinen yhteenkuuluvuus

Jotta koulutuksen avulla voitaisiin tarjota kaikille tasa-arvoinen pääsy yhteiskuntaan, ei riitä, että vain houkutellaan taustaltaan erilaisia (ja yhä enemmän eri-ikäisiä) ihmisiä oppimaan ja säilytetään heidän kiinnostuksensa oppimiseen. Lisäksi on varmistuttava siitä, että koulutuksen sisältö on mukautettu eri ryhmien tarpeeseen ja että kuva, jonka koulutus välittää yhteiskunnasta esimerkiksi opinto-ohjelman ja opetusmateriaalin kautta, vastaa yhteiskunnan toiveita esim. yhtäläisten mahdollisuuksien taikka rasmin ja syrjinnän torjunnan suhteen.

18. **Osaamisyhteiskunnassa tarvittavien perustaitojen määritelmän ajantasaistaminen**

Yhteiskunta edellyttää, että koulutus tarjoaa sellaiset perustaidot, jotka antavat yksilölle varman perustan elämää ja työskentelyä varten. Niihin sisältyvät ammatilliset ja tekniset taidot sekä sosiaaliset ja henkilökohtaiset taidot, joiden avulla ihmiset voivat tehdä yhdessä työtä sekä elää onnellista ja täysipainoista elämää. Yhteiskunnan ja talouden kiihtyvä muutos ja varsinkin tieto- ja viestintätekniikan käyttöönotto edellyttävät perustaitojen määritelmän jatkuvaa tarkistamista ja sen mukauttamista säännöllisesti muutoksiin. On myös huolehdittava siitä, että ne, jotka poistuivat muodollisen koulutuksen parista ennen kuin heidän oli mahdollista saada nämä uudet taidot, voivat hankkia ne myöhemmin.

19. Tieto- ja viestintätekniikka kaikille

Tieto- ja viestintätekniikan käytön nopea kehitys yhteiskunnassa on merkinnyt valtavaa mullistusta koulujen ja koulutuslaitosten työtavoissa. Se on myös muuttanut monien ihmisten työtapoja. Koulutusjärjestelmillä on kolme tähän liittyvää haastetta:

- **Koulujen varustaminen laitteilla.** Lissabonissa asetettiin tähän liittyvä tavoite, jonka mukaan kaikilla kouluilla olisi oltava laitteet Internet-yhteyttä ja multimediaresurssien käyttöä varten vuoden 2001 loppuun mennessä. Tavoite saavutettaneen, mutta siihen tarvitaan jäsenvaltioiden huomattavaa panosta, johon rakennerahastot joissakin tapauksissa antavat tukea. Tämän lisäksi esiin nousee tietenkin myös kysymys siitä, miten opettajille ja oppijoille voidaan taata ilmainen ja helppo pääsy tietokoneiden käyttöön.
- **Opettajien kouluttaminen.** Lissabonissa asetettiin tähänkin liittyvä tavoite (kaikkien opettajien on osattava käyttää Internetiä ja multimediaresursseja vuoden 2002 loppuun mennessä). Kaikki jäsenvaltiot tunnustavat opettajille annettavan hyvän koulutuksen merkityksen. Tärkeämpiä kuitenkin ovat ehkä pedagogiset kysymykset siitä, miten kannustaa ihmisiä kehittämään tietotekniikan käyttöön tarvittavia erityistaitoja, kuten tiedon valikointi, tiedon analysointi ja sen muuttaminen tietämykseksi ja taidoksi.
- **Verkottuminen ja resurssit.** Kouluverkkojen hyödyntäminen on lisääntymässä nopeasti. Monissa jäsenvaltioissa on erityisiä koulutusverkkoja, joiden kautta annetaan opettajille koulutusta ja oppimateriaalia ja luokille yhteistyötapoja ja -keinoja koulujen sisällä ja välillä sekä tarjotaan yksittäisille oppijoille opintosuunnitelman mukaista oppimateriaalia taikka sähköpostin käyttömahdollisuus. Multimediaresurssien tarjonta ja niiden kielivalikoima on koko ajan laajenemassa, ja koulut ja opettajat alkavat tottua niiden käyttöön. Haasteena on nyt yhdistää nämä uudet resurssit tavanomaisiin opetuskäytäntöihin ja arvioida, missä oppiaineissa niitä voidaan tällä hetkellä parhaiten hyödyntää ja missä niitä on vielä kehitettävä, jotta niistä olisi eniten hyötyä ryhmäopiskelussa.
- Vaikka Lissabonin kokouksesta on kulunut vasta vähän aikaan, muutoksen nopeuden vuoksi jotkin ehdotetuista tavoitteista eivät ole enää niin relevantteja. Todellinen haaste on kaksitahoinen: ensin on varmistettava, että kouluilla on tarjota riittävästi laitteita ja laajakaistayhteyksiä oppilaille, jotta nämä voivat saada todellista hyötyä Internetin käytöstä, ja toiseksi on varmistettava, että luodaan asianmukaiset oppimissisällöt ja mukautetut pedagogiset puitteet, joilla voidaan täysimääräisesti hyödyntää uutta oppimismallia (esim. Internetin kautta tehtävällä yhteistyöllä). Opettajien kohdallakaan kyse ei ole pelkästään koulutuksesta vaan myös siitä, että heille tarjotaan taidot ja ohjelmat, joilla tietotekniikka saadaan yhdistettyä päivittäiseen opetukseen, ja näin saadaan lisättyä oppijoiden oppimiskapasiteettia. Nämä haasteet eivät poistu muutamassa vuodessa.

20. Ammattitaito ja henkilökohtaiset kyvyt

Yhteiskunnan ja työn muuttuminen merkitsee sitä, että yhä useammin pelkkä ammattitaito ei riitä. Työelämässä työn organisoinnin monimutkaisuus, työntekijöiltä vaadittavien erityyppisten tehtävien lisääntyminen, joustavien työmuotojen ja ryhmätyömenetelmien käyttöönotto tarkoittavat, että työntekijät tarvitsevat muitakin kuin teknisiä taitoja, mitä heidän edeltäjistään ei vaadittu. Työpaikoilla vaaditaan yhä monipuolisempia taitoja. Vastaavasti yhteiskunta kokonaisuudessaan on entistä monitahoisempi, joten henkilökohtaisia kykyjä (kuten sopeutumiskykyä, suvaitsevaisuutta, auktoriteetin sietokykyä, ryhmätyö- ongelmanratkaisu- ja riskinottoa sekä itsenäisyyttä) vaaditaan yleisemmin, jotta ihmiset voisivat elää yhdessä toisiaan suvaiten ja kunnioittaen. Tärkein vaadituista taidoista on oppimiskyky – kyky säilyttää kiinnostus ja halu oppia uusia asioita ja taitoja – jota

ilman elinikäinen oppiminen ei onnistu. Monien opettajien on kuitenkin vaikea stimuloida tätä kykyä, ja sen kehittämisen olisikin oltava keskeistä sekä opettajien koulutuksessa että opetusalan tutkimustoiminnassa tulevana vuosina, jotta opettajat ovat hyvin valmistautuneita toimimaan jatkuvasti muuttuvassa ympäristössä.

Varsin usein koulutusjärjestelmissä keskitytään ammatillisten taitojen "siirtämiseen" oppilaaseen ja jätetään henkilökohtaisten kykyjen kehittäminen sattuman varaan. Näitä kykyjä voidaan kuitenkin kehittää rinnakkain ammatillisten taitojen opettamisen kanssa ja niiden kautta. Tutkimukset osoittavat, että tällä tavalla opetustehokkuus kasvaa. Näiden vaadittavien henkilökohtaisempien taitojen levittäminen laajemmalle on osaamisyhteiskunnan haaste.

21. Erityistaidot

Perustaitojen sisällön jatkuva tarkistaminen on olennaisen tärkeää. Ajoittain käy kuitenkin ilmi, että tavanomaisessa perustaitopaketissa jotkin alat eivät ole oppijoiden mielestä niin kiinnostavia kuin toiset, eli tietyille opiskelualoille ei ohjaudu riittävästi ihmisiä, minkä seurauksena yhteiskunta ja talous kärsivät ammattitaitopulasta tietyillä aloilla. Tämän vuoksi perustaitojen sisällön tarkistuksessa on otettava tulevaisuus huomioon; on tarkasteltava nykyistä tarjontaa ja tulevia tarpeita.

Ministeritasolla käydyissä keskusteluissa on vahvistunut, että tällä hetkellä on pulaa nuorista, jotka valitsevat matemaattisia ja luonnontieteellisiä oppiaineita koulussa ja yliopistossa. Erityisesti tyttöjen ja naisten osuus näissä aineissa on alhaisempi kuin sen pitäisi olla, kun otetaan huomioon heidän osuutensa koko väestöstä. Nämä oppiaineet ovat tulevaisuudessa merkittäviä talouden kannalta, joten on olennaisen tärkeää ymmärtää tällaisten suuntausten syitä ja toteuttaa kannustustoimia näiden alojen kiinnostavuuden lisäämiseksi. Komission tiedonannossa "Kohti eurooppalaista tutkimusaluetta" (KOM(2000) 6) vahvistettiin, että nuoret eivät ole kiinnostuneita tieteellisestä tutkimuksesta eivätkä urasta tutkijoina.

22. Paikallisympäristön, Euroopan ja maailman huomioon ottaminen koulutuksessa

Yleisesti ollaan yhtä mieltä siitä, että koulutusjärjestelmissä olisi otettava huomioon yhteiskunnan muiden osien vaikutus, sekä niiden, jotka ovat lähellä koulua (vanhempien, paikallisten instituutioiden ja yritysten), että niiden, jotka ovat etäisempiä (vaihtotoiminnan, liikkuvuuden, sähköpostin, verkkojen). Tämä on välttämätöntä työelämässä lisääntyneen ammatillisen ja maantieteellisen liikkuvuuden vuoksi mutta myös siksi, että se on osa Euroopan tapaa vastata globaalin talouden asettamiin haasteisiin. Kouluilla ei ole myöskään aina tarvetta etsiä resursseja kaukaa: monien kaupunkikoulujen monikulttuurisuus – niissä oppilaat saattava puhua 10, 20 tai jopa useampaa kieltä – tarjoaa mahdollisuudet oppia toisista kulttuureista ja elintavoista koulun sisällä, ja sama koskee myös ammattikouluja tai nuorisoalan organisaatioita.

Tällaiseen monikulttuuriseen eurooppalaiseen ympäristöön liittyy kolme erityistä huolenaihetta:

23. Vieraiden kielten opetus

Vieraiden kielten opetusta on parannettava, jos Eurooppa haluaa hyödyntää mahdollisimman hyvin taloudellista, kulttuurillista tai sosiaalista potentiaaliaan. Euroopan tärkeimmistä kilpakumppaneista poiketen eurooppalainen yhteiskunta on monikielinen, ja sen olisi tultava esiin opetuksessa – niin kuin se yhä useammin tuleeekin.

Tutkimustulokset viittaavat siihen, että vieraiden kielten varhaisopetus on tärkeää myöhemmän kieltenopiskelun kannalta. Varhaisopetuksen ansiosta käsitys vieraasta kielestä juurtuu lapsen mieleen, kun se on vastaanottavaisimmillaan, ja samalla se tarjoaa mahdollisuuden syventää uudella tavalla kiinnostusta naapuri- ja kumppanimaihin. Useimmissa jäsenvaltioissa on suoritettu varhaiseen kieltenoppimiseen liittyviä kokeiluja, ja kokemukset ovat yleensä olleet positiivisia. Onnistumista on nyt hyödynnettävä ja laajennettava kokeilu pilottivaiheen jälkeen kaikkiin kouluihin. Samalla on myös kehitettävä tapaa, jolla käsitellään siirtymävaihetta kouluasteelta toiselle niin, että ala-asteella saavutettua menestystä hyödynnetään ylemmillä asteilla, ja on varmistettava, että kouluissa on äidinkielenään virasta kieltä puhuvia opettajia, jotka voivat auttaa lapsia kehittämään kielitaitoaan paremmin kuin tavalliset ala- tai yläasteen opettajat. Tähän tarvitaan paljon resursseja.

Äidinkielenään vierasta kieltä puhuvat kieltenopettajat voisivat olla avuksi kieltenopetuksessa myös myöhemmällä iällä; apua olisi myös erityisesti aikuisille suunnatun opetusmateriaalin kehittämisestä, koska useimmilla Euroopan unionin kielillä tällaista materiaalia on vain vähän.

Molemmilla näillä osa-alueilla Sokrates- ja Leonardo-ohjelmien kaltaisten EU:n ohjelmien vaikutukset voivat olla huomattavat, ja jäsenvaltioiden välisestä yhteistyöstä saadaan selvästi lisäarvoa.

24. Liikkuvuuden ja vaihtotoimien lisääminen

Kymmenen viime vuoden aikana – osaksi EU:n omien koulutusohjelmien Sokrates-, Leonardo- ja Nuoriso-ohjelman herättämän kiinnostuksen ansiosta – monet koulut ovat innostuneet liikkuvuus- ja vaihtotoimista. Nämä tarjoavat mahdollisuuden projektikeskeisiin opetusjaksoihin, joita oppilaat itse voivat usein johtaa, oppiaineiden väliseen ja ryhmätyöopetukseen sekä uudenlaisiin oppijoiden motivointitapoihin. Moniin tällaisiin toimiin myönnetään julkista rahoitusta, mutta sen määrä on usein pieni kokonaiskustannuksiin nähden, ja koulut ja oppilaat ovat varsin kekseliäitä kerätessään lisärahoitusta projekteja varten – mikä on vielä yksi toimista saatava ylimääräinen hyöty. Vaihto- ja liikkuvuustoimiin osallistujat saavat yleisesti ottaen uudenlaisen kuvan maailmasta ja näkevät, että vieraiden kielten oppimisesta on käytännön hyötyä. Toimissa voi myös tuoda esiin oman maan positiivisia puolia. Lisäksi ne tarjoavat erilaisen näkökulman oppimisprosessiin ja antavat opettajille mahdollisuuden vaihtaa hyviä toimintatapoja ja opetuskäytäntöjä ulkomaisten kollegoiden kanssa.

Nyt on tarpeen laajentaa tällaisiin toimiin osallistuvien koulujen ja koulutuslaitosten valikoimaa, koska yleensä koulutuslaitokset, joissa on heikommassa asemassa olevia oppijoita, ovat aliedustettuina, ja tämän vuoksi kyseisissä laitoksissa toimivien koulutukseen olisi panostettava ja kouluille olisi kohdennettava resursseja. Lisäksi

olisi toteutettava kannustus- ja motivointikampanja, jossa osoitetaan, mitä hyötyä toimista olisi kouluille, jotka antavat niihin tarvittavan panoksen.

25. Yhteyksien vahvistaminen liikemaailmaan

Ammatillisessa koulutuksessa on hyväksytty se, että koulujen ja koulutuslaitosten on syytä tehdä yhteistyötä liikemaailman kanssa. Tämä tapahtuu monissa maissa luonnostaan, sillä työmarkkinaosapuolet osallistuvat ammatillisen koulutuksen organisointiin, ja yhteistyöllä on selvästi tärkeä merkitys työllistettävyyden kannalta. Paikalliset liikeyritykset ovat resurssi myös muilla tavoin, esimerkiksi siinä mielessä, että ne tietävät, millaisia taitoja alalla tarvitaan tulevaisuudessa ja voivat kertoa oppijoille, miten liikemaailma toimii. Koulujen kannattaisi myös käyttää yhteyksiään paikallisiin liikeyrityksiin, joilta ne saavat malleja menestyvistä yrityksistä kansalaistaitojen opetukseensa.

Koulutusjärjestelmien sisällä olisi mietittävä, soveltuvatko niissä vallalla olevat asenteet liikemaailmaan ja koulutusjärjestelmien ulkopuolisiin yhteistyötahoihin uudelle vuosituhannele. Aikaisemmin on oltu melko irrallaan ulkopuolisista vaikutteista, etenkin siksi, että koulutusjärjestelmät ovat olleet niin suuria ja hajautuneita, niissä on ollut niin paljon ihmisiä töissä ja ne ovat vaikuttaneet niin moniin ja olleet poliittisesti merkittäviä. Euroopassa yksityinen sektori on perinteisesti osallistunut melko vähän koulutukseen, mutta kokemukset muualla maailmassa osoittavat, että liikeyritykset hyötyvät pitkällä aikavälillä siitä, että koulujen tulokset ovat korkeatasoisia. Yhteiskunnalle on edullisinta, jos liikeyritysten hyötyä edistetään eikä torjuta sitä. Koulutusjärjestelmien olisi tarkistettava käytäntöjään nähdäkseen, mitä yritysten osallistumisesta voidaan oppia oppijoiden motivoimiseksi ja uuden näkökulman tuomiseksi kouluihin ja koulutuslaitoksiin.

26. Yrittäjyyden kehittäminen

Lissabonin päätelmissä korostetaan, että eurooppalaisten yhteiskuntien on muututtava yrittäjähenkisemmiksi. Niissä todetaan, että on tarpeen luoda *innovatiivisten yritysten perustamiselle ja kehittämiselle suotuisa ympäristö*⁷ ja että Euroopan on edistytävä yleisesti tällä alalla. Asiat, joita lapsille opetetaan, eivät kuitenkaan koske yrittäjyyttä, ja vielä vähemmän ne kannustavat lapsia perustamaan oman yrityksen varteenotettavana vaihtoehtona palkkatyölle. Tutkimukset kuitenkin osoittavat, että tällaiset päätökset tehdään niinkin varhain kuin 12–13-vuotiaana.

Yrittäjyys on muutakin kuin liiketoimintaa. Se merkitsee aktiivista ja reaktiivista henkeä, jota koko yhteiskunnan tulisi arvostaa ja johon sen tulisi investoida. Koulujen ja koulutuskeskusten olisi lisättävä tämä seikka opintosuunnitelmiinsa ja taattava, että lapset saavat mahdollisuuden kehittyä tällä alalla jo hyvin nuorina.

27. **Resurssien hyödyntäminen mahdollisimman hyvin**

Lissabonin tavoitteiden mukaisesti kaikki jäsenvaltiot ovat lisänneet henkilöresursseihin osoitettuja menoja, mutta yleisesti budjetit ovat tiukentuneet. Kaikkialla EU:ssa paine käyttää taloudellisia ja henkilöresursseja mahdollisimman

⁷ Lissabonin päätelmät, kohta 13.

tehokkaasti on osa koulujen ja koulutuslaitosten johtajien arkipäivää. Seuraavaksi käsitellään joitakin seikkoja, joista on apua tässä asiassa.

28. Laadunarviointijärjestelmät

Laadunarviointijärjestelmät ovat yksi tärkeä osa toimivaa koulutusjärjestelmää. Niiden avulla koulut ja koulutusjärjestelmät voivat selvittää, miten ne palvelevat ihmisiä, sekä etsiä heikkouksia ja alueita, joilla kaivataan parannuksia. Laadunarviointimenetelmiä on kyllä hyvin saatavissa, mutta kaikilla mailla ei ole yhtä paljon kokemusta niiden käytöstä koulutuksessa. Menetelmien käyttöönotto edellyttää opettajien ja koulujen johtajien kouluttamista. Arvioinnilla parannetaan oppilaitosten hallinnon laatua mutta myös nuorten oppimiskokemuksen laatua ja sitä kautta kokonaisvaikutelmaa, joka oppilaitoksesta välittyy paikallisyhteisölle. Tämä puolestaan lisää luottamusta koulun kykyyn täyttää tehtävänsä ja korottaa oppilaiden menestykselle asetettavia odotuksia. Näin syntyy myönteinen tapahtumaketju, jonka myötä resursseja käytetään tehokkaammin ja koulu osallistuu entistä enemmän ympäröivän yhteisön toimintaan.

29. Resurssien ja tarpeiden yhteensovittaminen

Tiukat koulutusbudjetit ja entistä suurempi paine menestyä merkitsevät sitä, että resurssit on kohdennettava sinne, missä todelliset tarpeet ovat. Tämä puolestaan tarkoittaa, että viranomaisten on ymmärrettävä, mitkä koulut toimivat hyvin, mitkä hieman heikommin ja mitkä huonosti, ja niiden on kyettävä kohdentamaan resursseja oikeaan suuntaan. Resurssien uudelleenjaosta on tiedotettava kansalaisille niin, että kaikki asianosaiset ymmärtävät sen perusteet.

Näin ollen viranomaiset tarvitsevat valtakunnallisesti hyväksytyn määritelmän siitä, miten menestystä mitataan (edistysindeksin). Määritelmässä on otettava huomioon erilaiset lähtötilanteet ja kouluja ympäröivän alueen sosioekonominen tausta. Monissa jäsenvaltioissa on jo tällaisia mittaajajärjestelmiä, ja niiden kehittäminen on tärkeää, kun tiedotetaan kansalaisille koulutuksesta ja tehostetaan sitä.

30. Uusi yhteistyökumppanuus koulujen kanssa

Käytännössä ongelmat ilmenevät paikallistasolla, jolla (eli koulun tai oppilaitoksen tasolla) on oltava keinot ja valta puuttua ongelmiin mahdollisimman tehokkaasti kokonaisresurssien asettamisissa rajoissa. Nyrkkisääntönä tulisi olla, että mitä paremmin oppilaitos menestyy, sen vähemmän ulkopuolista apua tarvitaan – ja päinvastoin. Jos oppilaitos tekee todella huonoa tulosta, viranomaisilla on selkeä vastuu puuttua tilanteeseen. Silloin kun se menestyy, tarve puuttua sen asioihin on pienempi eikä sen johtajiston arvostelukykä ole niin suuri tarve asettaa kyseenalaiseksi.

Hallintoa voidaan hajauttaa monella eri tavalla. Mitään yhtä ihannemallia ei ole olemassa, mutta hajauttamissuuntaus on yleinen EU:ssa. Johtajilla on entistä enemmän vapauksia, minkä ansiosta heille on syntynyt erilaisia yhteistyösuhteita valtion viranomaisiin. Suhteet eivät ole kahden- vaan monenvälisiä, eikä niitä ole ainoastaan koulutusjärjestelmien (kuten yliopistojen, opettajankoulutuslaitosten tai muiden oppilaitosten) toimijoihin vaan myös yksityisiin elimiin kuten liikeyrityksiin. Tällaisen yhteistyön esteiden poistaminen voi olla hedelmällinen tapa auttaa

oppilaitoksia hyödyntämään niiden käytettävissä olevia taloudellisia, yhteiskunnallisia ja henkilöresursseja.

3. LISSABONISSA EHDOTETTU AVOIN KOORDINOINTIMENETELMÄ

31. Marraskuun 9. päivänä 2000 koulutusneuvostossa käydyssä keskustelussa komissio ehdotti, että Lissabonissa esitettyihin kehotuksiin vastattaisiin kahdessa vaiheessa. Ensin laaditaan Tukholman Eurooppa-neuvostoon raportti koulutusneuvoston vastauksen sisällöstä ja suurista linjoista. Sitten jäsenvaltiot ja komissio neuvottelevat keskenään, minkä jälkeen päästään toiseen vaiheeseen eli maaliskuussa 2002 kokoontuvalle Sevillan Eurooppa-neuvostolle laadittavaan raporttiin, jossa määritellään, miten avoin koordinointi toteutetaan.
32. Komission mielestä edellä esitetyissä tavoitteissa riittää runsaasti työtä seuraavalle vuosikymmenelle. Monet esitetyistä seikoista voidaan antaa joko valtion- tai aluehallinnon viranomaisten hoidettaviksi ja niistä voidaan keskustella tarvittaessa eri järjestöjen ja työmarkkinaosapuolten kanssa, mutta kaikki tavoitteet hyötyisivät vertaisarvioinnista, hyvien toimintatapojen vaihdosta ja jäsenvaltioiden välisestä edistymisen vertailusta. Tavoitteet eivät sinänsä ole uusia. Kuten jo todettiin, ne on kehitetty tavoitteista, joita jäsenvaltiot ovat esittäneet ja joita on tullut esiin komission keskusteluissa tutkijoiden ja muiden koulutusalan tahojen kanssa. Tavoitteet koskevat aloja, joilla toiminta on jo monissa jäsenvaltioissa aloitettu ja joka on joissakin jo hyvin pitkällä. Jos oppimisyhteiskunnan halutaan toteutuvan, kaikkien koulutusprosessiin osallistuvien täytyy kuitenkin olla valmiita oppimaan uutta. Komissio katsoo, että jäsenvaltioiden oppiminen toisiltaan koordinointiprosessissa on toimiva tapa parantaa kansalaisille tarjotun palvelun laatua.
33. Aiemmin tässä raportissa mainittuihin viiteen konkreettiseen tavoitteeseen liittyvä työohjelma on hyvin laaja. Komissio ehdottaa, että vuoden 2001 aikana jäsenvaltiot ja komissio määrittelisivät yhdessä, mitä olisi tehtävä kullakin alalla. Olisi määriteltävä, millä alalla kannattaa käyttää vertaisarviointia tai vaihtaa hyviä toimintatapoja, mitä edistystä olisi analysoitava mitäkin esikuvaa käyttäen, millä aloilla tarvitaan indikaattoreita, missä on määriteltävä uusia indikaattoreita ja millä tavoin jäsenvaltiot suhtautuvat oletettavasti myönteiseen kehitykseen. Samaan aikaan on tarkasteltava, miten yleissivistävää ja ammatillista koulutusta käsitellään esimerkiksi Luxemburgin prosessissa tai komission vuosittaisessa yhteenvetoraportissa, sillä jatkuva toiminta EU:n tasolla, kuten keskustelu elinikäistä oppimista koskevasta muistiosta, antaa varmasti arvokkaan panoksen keskusteluihin. Tarkastelun voi tehdä koulutuskomitea, tai voisi olla tehokkaampaa käyttää siihen toista ryhmää, joka olisi etäämpänä säännönmukaisesta EU-työstä ja jolla olisi riittävästi aikaa ja etäisyyttä käsitellä esille nousseita kysymyksiä.
34. Näin ollen koulutusneuvoston olisi sitouduttava Tukholman kokoukseen laatimassaan raportissa muodostamaan vuoden 2001 kuluessa – eli raportin toiseen vaiheeseen mennessä – näkemys siitä, miten avoin koordinointi olisi toteutettava koulutuksen erityisalalla. Komissio myöntää jäsenvaltioiden tavoin, että 149 ja 150 artiklan määräyksiä sovelletaan kyseiseen alaan ja näin ollen niitä sovelletaan myös kaikkeen avoimen koordinoinnin osana tehtävään työhön. Komissio on valmis osallistumaan asiaan liittyviin keskusteluihin ja toivoo niiden edistävän Ruotsin ja

Belgian puheenjohtajuuskaudella vuonna 2001 ja Espanjan puheenjohtajuuskaudella vuonna 2002.

PÄÄTELMÄT

35. Tässä raportissa ehdotettuihin konkreettisiin tavoitteisiin sisältyy monia haasteita, joita kaikilla nykyisillä koulutusjärjestelmillä on jossain määrin. Haasteet eivät koske ainoastaan nykyisiä 15:tä jäsenvaltiota, vaan pätevät myös – ja toisinaan ehkä vieläkin enemmän – maihin, jotka ovat hakeneet unionin jäsenyyttä. Haasteet ovat kuitenkin pohjimmiltaan yhteisiä.
36. Unionin tulevaisuus – se, että päästään niihin kaikkiin päämääriin, jotka asetetaan Lissabonin päätelmissä: *“siitä on tultava maailman kilpailukykyisin ja dynaamisin tietopohjainen talous, joka kykenee ylläpitämään kestävää talouskasvua, luomaan uusia ja parempia työpaikkoja ja lisäämään sosiaalista yhteenkuuluvuutta”* – edellyttää vahvaa koulutusalan panosta. Se edellyttää, että koulutusjärjestelmiä voidaan muokata ja kehittää niin, että ne tarjoavat ne perustaidot ja –tiedot, joita jokainen tarvitsee osaamisyhteiskunnassa. Järjestelmiä on kehitettävä siten, että elinikäisestä oppimisesta tulee houkuttelevaa ja palkitsevaa. Lisäksi ne on saatettava yhteiskunnassa jokaisen ulottuville, miten kaukana itse kukin sitten kokeekin olevansa yleissivistävästä ja ammatillisesta koulutuksesta, käyttämällä keinoja kehittää heidän taitojaan ja auttaa heitä hyödyntämään niitä mahdollisimman hyvin.
37. Komissio uskoo, että yksi jäsenvaltio ei kykene saavuttamaan kaikkea tätä yksin. Euroopan unionissa yhteiskunnat ja taloudet ovat liian riippuvaisia toisistaan, jotta se olisi realistista. Unionin sisällä on säilytettävä rakenteelliset ja järjestelmiin liittyvät erot, jotka kuvastavat Euroopan maiden ja alueiden identiteettiä, mutta meidän on myös huomattava, että keskeiset tavoitteemme ja tulokset, joihin pyrimme, ovat hyvin samankaltaiset. On hyödynnettävä näitä samankaltaisuuksia, jotta oppisimme toisiltamme, kokisimme yhdessä onnistumiset ja epäonnistumiset sekä tukisimme yhdessä koulutuksen avulla Euroopan kansalaisia ja eurooppalaista yhteiskuntaa uuden vuosituhaten alkaessa.

TIIVISTELMÄ

Lissabonissa kokoontunut Eurooppa-neuvosto kehotti koulutusneuvostoa pohtimaan yleisesti koulutusjärjestelmien konkreettisia tavoitteita tulevaisuudessa. Neuvosto pyysi kesäkuussa 2000 komissiota laatimaan raportin, ja tämä asiakirja, joka on kirjoitettu jäsenvaltioiden antamien tietojen ja 9. marraskuuta 2000 neuvostossa käydyn keskustelun perusteella, on laadittu vastauksena neuvoston pyyntöön.

Ensin on selvitetty jäsenvaltioiden antamissa tiedoissa olevia keskeisiä kysymyksiä. Ne ovat tiivistäen seuraavat: opetuksen laatu, mahdollisuudet oppimiseen, oppimisen sisältö, koulujen ja koulutuslaitosten avoimuus sekä koulutusjärjestelmien resurssienkäytön tehokkuus.

Sen jälkeen ehdotetaan, että neuvosto hyväksyisi pitkän aikavälin työohjelman Lissabonissa esitetyn avoimen koordinoitimenetelmän yhteydessä. Työohjelman mukaisesti jäsenvaltiot tekisivät komission avustuksella työtä seuraavilla viidellä alalla:

- **Nostetaan oppimistasoa Euroopassa** parantamalla opettajien ja kouluttajien koulutuksen laatua sekä lisäämällä erityisesti luku- ja kirjoitustaitoa sekä laskutaitoa.
- **Tehdään koulutukseen pääsy helpommaksi ja yleisemmäksi kaikissa elämänvaiheissa** tekemällä elinikäinen oppiminen helpommaksi ja houkuttelevammaksi; tätä varten olisi helpotettava siirtymistä koulutusjärjestelmän osasta toiseen (esimerkiksi ammatillisesta koulutuksesta korkeakoulutukseen).
- **Ajantasaistetaan osaamisyhteiskunnassa tarvittavien perustaitojen määritelmää** erityisesti ottamalla mukaan tieto- ja viestintätekniikan taidot, keskittymällä aiempaa enemmän henkilökohtaiseen osaamiseen sekä kartoittamalla puutteet erityistaidoissa.
- **Otetaan koulutuksessa huomioon paikallisympäristö, Eurooppa ja maailma** opettamalla vieraita kieliä, lisäämällä yhteyksiä yritysmaailmaan ja sitä kautta liikkuvuutta sekä edistämällä yrittäjyyttä.
- **Hyödynnetään resursseja mahdollisimman hyvin** ottamalla käyttöön laadunarviointi kouluissa ja koulutuskeskuksissa, käyttämällä resurssit siihen, mihin on todellinen tarve ja auttamalla kouluja luomaan uusia yhteistyömuotoja, jotka tukevat niiden uusia, entistä moninaisimpia tehtäviä.

Lopuksi raportissa esitetään Lissabonissa ehdotettuun avoimeen koordinoitimenetelmään lähestymistapaa, jossa otetaan huomioon toissijaisuusperiaatteen soveltamisaste koulutukseen, sekä todetaan, että yksi jäsenvaltio ei voi yksin päästä raportin tavoitteisiin vaan tarvitaan Euroopan laajuista yhteistyötä.

LIITE 1

Analyysi jäsenvaltioiden toimiin liittyvistä Lissabonin ja Feiran huippukokouksessa annetuista tiedoista

Tämä analyysi on laadittu Lissabonin päätelmissä määriteltyjen tavoitteiden mukaisesti. Vastauksissaan jäsenvaltiot mainitsivat toteutuneet tai suunnitteilla olevat toimenpiteet. Jäsenvaltiot pyrkivät luomaan joukon keinoja, joilla ne muokkaavat koulutusjärjestelmiään osaamisyhteiskunnan mukaiseksi, mutta monia aloitteita on vielä toteutettava.

- ***Inhimilliseen pääomaan asukasta kohti tehtäviä investointeja olisi lisättävä vuosittain merkittävästi.***

Vaikka jäsenvaltiot pyrkivät kasvattamaan koulutusbudjettiaan, sillä ei kyetä kattamaan yhä kasvavia tarpeita. Maasta riippuen lisäykset koskevat joko kaikkia toimia, tai sitten ne koskevat esimerkiksi seuraavia erityisaloja: opettajien määrän lisääminen, heidän täydennyskoulutuksensa tai palkankorotuksensa, ammatillisen koulutuksen järjestelmä kokonaisuudessaan, keinot saada nuoret pysymään joustavassa mutta pätevyyden tarjoavassa yleissivistävässä tai ammatillisessa koulutusjärjestelmässä, aikuiskoulutusjärjestelmien uudistaminen tai oppilaspaikkojen lisääminen esiasteella, ammatillisessa koulutuksessa tai korkeakoulutuksessa.

Budjetin nettokasvun lisäksi suunnitellaan määrärahojen uudelleenkohdentamista tai rationalisointia, jotta tulevilla investoinneilla saataisiin parempia tuloksia. Rationalisointia tarvitaan erityisesti perus- ja keskiasteen koulutustarjonnassa sekä aikuiskoulutuksessa.

- ***Niiden vain peruskoulun suorittaneiden 18–24-vuotiaiden määrä, jotka eivät ole jatkaneet opintojaan, olisi puolitettava vuoteen 2010 mennessä.***

Jäsenvaltiot pyrkivät toimillaan ennen kaikkea tähän vähennykseen ottaen huomioon työmarkkinatilanteen ja sen, että koulutustason ja integroitumisen työelämään on todettu korreloivan keskenään. Luonnollisesti tilanne vaihtelee maittain, ja toisilla on pitkä matka kuljettavanaan kun taas toiset ovat jo melkein saavuttaneet ihannemäärän.

Ne jäsenvaltiot, joilla on jostain syystä rajoitettu kapasiteetti ottaa vastaan esiasteen oppilaita, kohdentavat toimiaan aloitteisiin, joissa lisätään tarjontaa, lisätään alan toimijoiden ammattitaitoa ja taataan entistä parempi opetuksen laatu kyseisellä tasolla. Niiden tavoitteena on pyrkiä antamaan pikkulapsille jo alusta alkaen paras mahdollinen oppimisympäristö, jolle heidän myöhempi koulutuksensa rakentuu. Huomattavaa on, että jotkin jäsenvaltiot tarjoavat esiasteen opetusta lähes kaikille 3–4-vuotiaille, kun taas jotkin ovat tästä vielä hyvin kaukana.

Koulussa epäonnistumista esiintyy vielä liian paljon useimmissa jäsenvaltioissa, ja siihen liittyen toteutetaan positiivisia toimia: järjestetään opinto-ohjausta, perustetaan ennakoivia varoitus- ja ehkäisyjärjestelmiä, toteutetaan aloitteita, joissa annetaan yksilökohtaista tukea riskiryhmiin kuuluville (tietyt kaupunginosat, etniset vähemmistöt jne.), pyritään monipuolistamaan sisältöjä ja opetusmenetelmiä sekä lisäämään ihmisten vastuuntuntoa yksilötasolla.

Opettajien koulutus on yksi tärkeimmistä tavoitteista äärimmäisen nopean teknisen ja tieteellisen kehityksen takia. Koulutukseen on otettava mukaan uusia sisältöjä, ja uusia koulutusaloja syntyy yliopistoissa vähitellen.

Paikallistasolla saavat pikkuhiljaa jalansijaa uudet entistä joustavammat oppimisympäristöt ja kokonaisvaltainen lähestymistapa oppilaaseen ja hänen lähipiiriinsä.

- Teknistä ja ammatillista koulutusta sekä aikuiskoulutusta on kehitettävä merkittävästi. Ensimmäisessä tapauksessa kehityksen on tapahduttava siten, että tähän osioon kuuluvan koulutuksen arvostusta lisätään, koulutus järjestetään jaksomaiseksi, lisätään tarjontaa, luodaan uusia koulutusmahdollisuuksia, yritysten kanssa tehdään tiivistä yhteistyötä ja työmarkkinoiden kanssa saatavia yhteisvaikutuksia lisätään.
- Kaikkia aikuiskoulutusjärjestelmiä on muutettava, jotta tarjonta vastaisi paremmin kysyntää (on otettava huomioon muun muassa aikataulut, koulutuspaikka, mahdollisuus yhdistää koulutus ja työ sekä työmarkkinoilla tarvittun koulutuksen tarjoaminen). Muutoksilla on lisättävä sekä nuorille että työssä oleville aikuisille toisen tai kolmannen mahdollisuuden tarjoavien järjestelmien määrää. Lisäksi on laajennettava koulutustarjontaa esimerkiksi järjestämällä koulutus jaksoihin ja kehitettävä menetelmiä, joilla oppilaita voidaan seurata jatkuvasti ja oppisuorituksia arvioida rakentavasti. Suunnitteilla on menetelmiä, joilla lisätään yhteistyötä liikeyritysten kanssa, kehitetään yksilötason vastuuntuntoa ja lisätään palkansaaajien osallistumista täydennyskoulutukseen. Lisäksi on tarkoitus saattaa oppijoiden käyttöön taidonarviointitestejä, joiden avulla voidaan räätälöidä henkilökohtaisia koulutusohjelmia ja helpottaa itseopiskelua.
- ***Kouluista ja koulutuskeskuksista, joilla kaikilla olisi Internet-yhteydet, olisi kehitettävä kaikille avoimia paikallisia oppimisen monitoimikeskuksia siten, että tavoitetaan parhaiten laajat kohderyhmät. Koulujen, oppimiskeskusten, yritysten ja tutkimuslaitosten välille olisi luotava oppimiskumppanuuksia, joista kaikki osapuolet voivat hyötyä.***

Ensinnäkin taitojen oppimiseen ja tietojen hankkimiseen tarkoitetut “paikat” lisääntyvät. Paikkoja syntyy useimmiten tieto- ja viestintätekniikan alalla ja ammatillisen koulutuksen ohjelmissa, jotka yhteistyökumppanit suunnittelevat paikallisesti todettujen tarpeiden perusteella. Lisäksi niitä syntyy käytettäessä kehittyneitä teknisiä laitteita, opettajille tarkoitetuissa koulutusohjelmissa, joihin saattaa kuulua etäoppimismahdollisuus, sekä neuvontapalveluissa, joita tarjotaan joskus paikallisten viranomaisten toimitiloissa.

Kouluja houkutellaan entistä enemmän avaamaan ovensa aikuisille tarkoitettuun koulutukseen ja antamaan laitteensa ja infrastruktuurinsa tällaiseen käyttöön.

Nämä monialaiset oppimispaikat on liitettävä verkoksi, jossa toimisivat yhdessä monet eri yhteistyökumppanit: muun muassa koulut, koulutuskeskukset, kirjastot, teknologian koulutuslaitokset ja paikalliset viranomaiset. Aloitteilla lisätään vähitellen alueen verkottumista, jolla edistetään ajan mittaan kaikkien halukkaiden kansalaisten – missä tahansa ja minkälaisessa tilanteessa tahansa he ovatkin – pääsyä paikalliseen resurssikeskukseen, joko etäohjauksen avulla tai ilman sitä.

Tässä nimenomaisessa asiassa joidenkin jäsenvaltioiden kokemus on osoittanut, että kun yhteistyökumppanit yhdistetään verkoksi, voi olla tarpeen säilyttää tietty paikallisten keskusten erilaisuus. Eriytynyt tarjonta edistää sitä, että hyvin erilaisetkin kohderyhmät voivat käyttää palveluja.

Niissä jäsenvaltioissa, joissa tämäntyyppistä toimintaa on ollut jo kauan, voidaan todeta keskusten aseman vahvistuneen tai niiden kehittyneen uusiin suuntiin (esimerkiksi korkea-asteen koulutuksessa).

- ***Euroopan tasolla olisi määriteltävä uudet perustaidot, joita kehitettäisiin elinikäisen oppimisen avulla. Näitä olisivat tietotekniikkataidot, vieraiden kielten taito, teknologiakasvatus, yrittäjyys ja sosiaaliset taidot. Digitaalisen lukutaidon edistämiseksi koko unionissa olisi luotava tietotekniikan perustaitoja koskeva eurooppalainen tutkintotodistus, joka myönnettäisiin hajautetusti.***

Monet jäsenvaltiot tunnustavat, että on tarpeen luoda uusi kehys, jossa määritellään tavoitteeksi asetetut perustaidot. Näitä taitoja ovat lähinnä Lissabonin Eurooppa-neuvoston päätelmissä mainitut taidot. Joissakin tapauksissa on erityisesti korostettu matematiikkaan ja luonnontieteeseen liittyviä taitoja ja joissakin demokratiaan ja kansalaisuuteen liittyviä arvoja.

Joissakin harvoissa tapauksissa opettajien koulutusohjelmia on jo tarkistettu tai niitä tarkistetaan parhaillaan edellä esitetyn mukaisesti.

Jos useimmat jäsenvaltioista toivovat uusien perustaitojen määrittelemistä Euroopan tasolla, on tarpeen etukäteen yhteisesti tarkentaa käsitteen määritelmää, jotta suunnittelutyö tässä asiassa voidaan saattaa päätökseen.

Joissakin maissa tieto- ja viestintätekniikan perustaidot vahvistetaan kansallisesti hyväksytyllä "ajokortilla". Tällöin eri puolilla jäsenvaltion aluetta toimivat laitokset on valtuutettu järjestämään ajokortin saamiseksi vaadittuja yhdenmukaisia kokeita. Alan ammatillisten pätevyyksien luokitusta on joissain tapauksissa tarkistettu, koska on tarvittu selvennyksiä ajokortin luomista varten.

Jäsenvaltiot tukevat laajalti eurooppalaista tutkintotodistusta koskevaa hanketta. Varauksia on kuitenkin esitetty siitä, kuinka ajantasaista tällaisella todistuksella osoitettu pätevyys on, kun kyseinen toiminta-ala kehittyy nopeasti.

- ***Opiskelijoiden, opettajien sekä koulutus- ja tutkimushenkilöstön liikkuvuutta edistävät keinot olisi määriteltävä vuoden 2000 loppuun mennessä käyttämällä kaikkia yhteisön nykyisten ohjelmien (Sokrates, Leonardo, Nuoriso, Tutkimuksen ja kehityksen puiteohjelma) tarjoamia mahdollisuuksia, poistamalla esteitä ja noudattamalla suurempaa avoimuutta pätevyyksien ja opiskelu- ja koulutusjaksojen tunnustamisessa. Olisi poistettava opettajien liikkuvuuden esteitä vuoteen 2002 mennessä sekä herätettävä erittäin ammattitaitoisten opettajien kiinnostus asiaan.***

Edellä mainittujen kohderyhmien liikkuvuus on edelleen jäsenvaltioiden tavoitteena koulutusalan yhteistyössä. Nizzan Eurooppa-neuvoston hyväksymässä liikkuvuutta edistävässä toimintasuunnitelmassa tarjotaan monenlaisia keinoja päästä kyseiseen tavoitteeseen.

Edistämis- ja tiedotustoimet lisääntyvät, mutta joissakin tapauksissa kansallinen kysyntä ylittää tarjonnan. Ulkomaisten tutkintotodistusten tunnustamiseen liittyvien suurimpien esteiden poistamiseksi tehdään edelleen suunnittelutyötä ja toteutetaan toimia. Lisäksi työtä tehdään muun muassa sen eteen, että otettaisiin huomioon ulkomailla suoritettut opinnot ja ammatillinen koulutus, että rahoitustukia ja korvaavia toimenpiteitä voisi siirtää muihin valtioihin ja että pätevyyksien viitekehystä selvennettäisiin.

Erityistoimenpiteitä, joilla helpotetaan opettajien osallistumista vaihtoihin, on edelleen aivan liian vähän. Jotkin maat pyrkivät ratkaisemaan ongelmia, jotka liittyvät poissaolon kestoon, sijaisen järjestämiseen lähtevän opettajan luokalle ja urakehitykseen.

Jäsenvaltiot ovat hyvin kiinnostuneita tutkintojen selkeyttämistä käsittelevästä eurooppalaisesta foorumista, johon kansalliset tahot osallistuvat varmasti aktiivisesti.

Useissa jäsenvaltioissa tarkastellaan "tutkintotodistuksen liitettä", jonka avulla voitaisiin tunnustaa ulkomailla suoritettut opinnot ja ammatillinen koulutus ja jossa voitaisiin kuvata tarkemmin pääasiallisessa kansallisessa opintokokonaisuudessa saatu opetus.

- ***Ansioluetteloille olisi laadittava yhteinen eurooppalainen malli, jonka käyttö olisi vapaaehtoista ja joka helpottaisi liikkuvuutta auttamalla sekä koulutuslaitoksia että työnantajia arvioimaan hankittuja tietoja.***

Myös tässä asiassa tutkintojen selkeyttämistä käsittelevä eurooppalainen foorumi, jossa jäsenvaltiot ovat aktiivisesti mukana, on sopiva keskustelufoorumi. Joissakin jäsenvaltioissa on perustettu työryhmiä käsittelemään tätä asiaa. Eurooppalaista ansioluetteloa koskevaan hankkeeseen on suhtauduttu myönteisesti, koska siinä voitaisiin ilmoittaa myös epävirallisissa yhteyksissä ja vakiintuneiden rakenteiden ulkopuolella hankitut taidot.

"Tutkintotodistuksen liite" mainitaan myös suunnitelmissa ottaa käyttöön eurooppalainen ansioluettelo.

- ***Olisi varmistettava, että kaikilla kouluilla unionin alueella on pääsy Internetiin ja multimediaresursseihin vuoden 2001 loppuun mennessä ja että tarpeellinen määrä opettajia osaa käyttää Internetiä ja multimediaresursseja vuoden 2002 loppuun mennessä.***

Lissabonin ja Feiran huippukokousten jälkeen kaikki unionin maat haluavat vauhdittaa kansallista politiikkaansa yleissivistävään ja ammatilliseen koulutukseen sovellettavan tieto- ja viestintätekniikan alalla. Eri koulutusaloilla suunnitellaan toimia opettajien täydennyskoulutuksen järjestämiseksi esimerkiksi paikallisten osaamiskeskusten kautta. Lisäksi suunnitellaan toimia, jotka koskevat tieto- ja viestintätekniikan käyttöön liittyviin kustannuksiin myönnettäviä tukia, tieto- ja viestintätekniikkaa kouluissa käsittelevien kansallisten foorumien järjestämistä, tutkimus- ja tukirakenteiden luomista tieto- ja viestintätekniikkaa hyödyntävää opetusta varten sekä tukea sisältötuotantoon. Infrastruktuureja ja laitteita vahvistetaan, ja sähköpostiosoitteita annetaan joskus kaikille oppilaille ja opettajille. Aloitteita toteutetaan sellaisten ryhmien tukemiseksi, jotka jäävät digitaalikehityksen

ulkopuolelle. Yhteistyötä tutkimusta tekevien kanssa edistetään ja laitosten verkottumista vauhditetaan.

LIITE 2

Lissabonin päätelmiä täytäntöönpanossa yhteisössä käynnistetyt aloitteet

Tässä liitteessä on yhteenveto niistä keskeisistä aloitteista, joita on käynnistetty yhteisössä Lissabonin päätelmien täytäntöönpanon yhteydessä.

1. ELINIKÄISTÄ OPPIMISTA KOSKEVA MUISTIO

Elinikäistä oppimista koskeva muistio⁸ esiteltiin koulutusneuvostossa Ranskan puheenjohtajuuskaudella (9.11.2000).

Komissio ilmoitti aikovansa käynnistää kaikilla tasoilla muistioon liittyvän laajan keskustelun, johon kutsutaan kaikki toimijat, joita *elinikäinen oppiminen* koskee. Muistio on lähtökohta kehitettäessä kokonaisvaltaista *elinikäiseen oppimiseen* liittyvää strategiaa osana eurooppalaista yhteiskuntamallia ja koordinoitua työllisyysstrategiaa. Muistion pohjalta määritellään uudet perustaidot ja kehitetään johdonmukaista täydennyskoulutusstrategiaa, jolla edistetään toimimista aktiivisena kansalaisena, sosiaalista osallisuutta, työllistettävyyttä ja sopeutumiskykyä.

Muistiota käsitellään Ruotsin puheenjohtajuuskaudella pidettävissä kahdessa koulutusneuvoston kokouksessa (12.2. ja 28.5.2001).

Toukokuun 28. päivänä 2001 kokoontuva koulutusneuvosto voi keskustelujen edistymisestä riippuen tehdä niistä ensimmäiset päätelmät. Ruotsi aikoo järjestää puheenjohtajuuskaudellaan poliittisille päättäjille ja asiantuntijoille useita tilaisuuksia, joissa keskustellaan muistiosta.

Kuuleminen päättynee 2001, jolloin neuvosto esittelee raporttinsa Belgian toimiessa puheenjohtajana.

2. eLEARNING – KATSE HUOMISPÄIVÄN KOULUTUKSEEN

Komissio antoi 24. helmikuuta 2000 tiedonannon “eLearning – katse huomispäivän koulutukseen”⁹, jossa esitetään konkreettisemmin eEurope-toimintaohjelman sisältö ja kehitetään sitä edelleen koulutuksen alalla. Aloitteessa ehdotetaan toimia seuraavilla neljällä alalla:

- korkeatasoisen infrastruktuurin saatavuus kohtuuhinnalla
- sellaisten opettajia, kouluttajia ja oppilaita tukevien palvelujen ja koulutuksen saatavuus, joiden avulla he voivat osallistua täysimittaisesti meneillä olevaan kehitykseen
- korkeatasoisten sisältöjen ja palvelujen monipuolinen tarjonta ja kestävien taloudellisten ja rahoitukseen liittyvien mallien kehittäminen

⁸ SEC(2000) 1832, 30.10.2000.

⁹ KOM(2000) 318 lopullinen, 24.5.2000.

– aloitteiden verkottuminen ja toimien organisoinnin parantaminen kaikilla tasoilla.

Opetusministerit ottivat eLearning-aloitteen hyvin myönteisesti vastaan 8. kesäkuuta pidetyssä koulutusneuvostossa samoin kuin valtion- ja hallitusten päämiehet Feiran Eurooppa-neuvostossa.

Komissio aikoo julkaista keväällä 2001 valmisteluasiakirjan, jossa käsitellään kaikkia aloitteen tueksi toteutettavia yhteisön toimia. eLearning-teemaa käsitteleviä tilaisuuksia järjestetään Ranskan ja Ruotsin puheenjohtajuuskausien aikana.

Komissio aikoo ehdottaa neuvostolle keväällä 2001 päätelmäluonnosta, jossa käsitellään tieto- ja viestintätekniikan käyttöä koulutuksessa. Lisäksi komissio esittää toukokuussa 2001 Ruotsin puheenjohtajuuskaudella koulutusneuvostolle eLearning-aloitteen täytäntöönpanoa koskevan väliraportin.

3. LIIKKUVUUDEN EDISTÄMINEN

Komissio teki 21. tammikuuta 2000 ehdotuksen suositukseksi opiskelijoiden, koulutuksessa olevien, nuorten vapaaehtoisten, opettajien ja kouluttajien liikkuvuudesta Euroopan yhteisössä¹⁰. Ehdotuksella pyritään poistamaan niitä lukuisia esteitä, joita sen kohdeyleisön liikkuvuudelle on edelleen olemassa. Neuvosto antoi 9. marraskuuta 2000 pidetyssä kokouksessa suosituksesta yhteisen kannan. Neuvosto hyväksyi Ranskan aloitteesta maan puheenjohtajuuskaudella toimintasuunnitelman, joka on toimintaa koskeva suosituksen liite¹¹.

4. RAPORTTI KOULUOPETUKSEN LAADUSTA EUROOPASSA

Komissio laati toukokuussa 2000 *raportin kouluopetuksen laadusta Euroopassa*¹². Raportti perustuu 16 laatua mittaavaan indikaattoriin, jotka valittiin tiiviissä yhteistyössä 26 Euroopan maan opetusministerien nimittämien asiantuntijoiden ryhmän kanssa. Raportti on jatkoa toimeksiannolle, jonka komissio sai kesäkuussa 1998 Prahassa pidetyssä Euroopan unionin ja ehdokasmaiden opetusministerien kokouksessa.

Kyseiset 16 indikaattoria koskevat seuraavia neljää alaa: 1) saavutettu taso, 2) onnistuminen ja siirtäminen, 3) kouluopetuksen seuranta, 4) resurssit ja rakenteet.

Raportti esiteltiin koulutusneuvostossa Portugalin puheenjohtajuuskaudella (8.6.2000) sekä eurooppalaisten opetusministerien kokouksessa Bukarestissa (18.–20.6.2000), jossa se otettiin hyvin myönteisesti vastaan.

Ensimmäisen raportin indikaattoreita on tarkennettava ja päivitettävä säännöllisesti. Bukarestin kokouksessa annetun toimeksiannon mukaisesti raportin tarkastelualaa on laajennettava kattamaan kaikki elinikäinen oppiminen.

Komissio on perustanut ryhmän, jossa on asiantuntijoita kaikista niistä 35 maasta, jotka osallistuivat Bukarestin kokoukseen, ja ryhmä kokoontuu ensimmäisen kerran

¹⁰ KOM(1999) 708 lopullinen, 21.1.2000.

¹¹ Ei vielä julkaistu.

¹² Raportti kouluopetuksen laadusta Euroopassa, Euroopan komissio, toukokuu 2000.

alkuvuodesta 2001. Komissio aikoo esitellä kesäkuussa 2001 Riiassa pidettävässä eurooppalaisten opetusministerien kokouksessa ehdotuksen indikaattoriluettelosta, jonka se aikoo sisällyttää toiseen raporttiinsa elinikäisen oppimisen laadusta Euroopassa. Toinen raportti julkaistaneen vuonna 2002.

5. KOULUTUKSEN LAADUN ARVIOINTI

Korkeakoulutuksen alalla neuvosto antoi syyskuussa 1998 suosituksen eurooppalaisesta yhteistyöstä korkeakouluopetuksen laadun arvioinnissa¹³. Suosituksen täytäntöönpanon yhteydessä komissio on perustanut eurooppalaisen laadunarviointiverkon, johon kuuluu opetusministeriöiden poliittisia päättäjiä, kansallisia arviointitahoja sekä korkeakoulutuksen alalla toimivien eurooppalaisten järjestöjen edustajia.

Kouluopetuksen alalla neuvosto antoi yhteisen kannan ehdotuksesta suositukseksi eurooppalaisesta yhteistyöstä kouluopetuksen laadunarvioinnissa¹⁴. Suosituksessa kehoitetaan jäsenvaltioita muun muassa luomaan avoimia laadunarviointijärjestelmiä ja edistämään koulujen itsearviointia ja ulkopuolisen tahon suorittamia arviointeja. Komissiota puolestaan kehoitetaan edistämään koulujen ja niiden arviointiin osallistuvien kansallisten viranomaisien välistä yhteistyötä sekä niiden Euroopan laajuista verkottumista. Euroopan parlamentti ja neuvosto hyväksyivät suosituksen keväällä 2001.

6. EUROOPAN KIELTEN TEEMAVUOSI 2001

Päätös Euroopan kielten teemavuodesta 2001 tehtiin 17. heinäkuuta 2000¹⁵. Teemavuosi toteutetaan tiiviissä yhteistyössä Euroopan neuvoston kanssa, ja sille on asetettu seuraavanlaisia tavoitteita:

- tehdä kansalaiset entistä paremmin tietoisiksi Euroopan unionin kielellisestä ja kulttuuriin liittyvästä rikkaudesta
- edistää monikielisyyttä ja elinikäistä kielten oppimista
- tuoda mahdollisimman laajan yleisön tietoisuuteen usean kielen taidon tuomat edut; kieli keskeisenä osana yksilöiden henkilökohtaista ja ammatillista kehitystä, kulttuurien välistä ymmärtämystä, Euroopan unionin kansalaisuuteen liittyvien oikeuksien täysimittaista käyttöä sekä liikeyritysten ja koko yhteiskunnan taloudellisten ja sosiaalisten toimintamahdollisuuksien parantamista.

Eurooppalainen konferenssi, jossa kielten teemavuosi avataan, pidetään 18.–20. helmikuuta 2001 Lundissa Ruotsin puheenjohtajuuskaudella.

¹³ EYVL L 270, 7.10.1998.

¹⁴ KOM(1999) 709 lopullinen, 24.1.2000.

¹⁵ EYVL L 232, 14.9.2000.

7. TYÖLLISYYSPOLITIIKAN KOORDINOINTI – LUXEMBURGIN PROSESSI

Lissabonin Eurooppa-neuvostossa asetettiin täystyöllisyys pitkän aikavälin tavoitteeksi Euroopan uudessa talouselämässä. Tällä perusteella komissio suuntasi Luxemburgin prosessia kohti Lissabonissa asetettuja tavoitteita vuoden 2001 työllisyyden suuntaviivojen avulla, jotka puolestaan vahvistettiin Nizzan Eurooppa-neuvoston kokouksessa. Uusissa suuntaviivoissa on säilytetty alkuperäinen neljän pilarin rakenne (työllistettävyys, yrittäjäyys, sopeutumiskyky ja yhtäläiset mahdollisuudet), mutta niihin on lisätty kaksi laaja-alaista aihetta eli työmarkkinaosapuolten ja elinikäisen oppimisen asema. Näistä kahdesta on näin ollen tullut työllisyysstrategian olennaisia osia. Lisäksi elinikäistä oppimista koskevilla indikaattoreilla on merkittävä osa kvantitatiivista raportointia yhteisessä työllisyysraportissa, joka julkaistaan vuosittain Luxemburgin prosessin puitteissa, sekä tiivistelmäraportissa, joka Lissabonin päätelmissä kehoitettiin laatimaan. Nämä indikaattorit liittyvät koulutuskustannuksiin, koulunsa keskeyttäviin, digitaaliseen oppimiseen ja aikuiskoulutukseen osallistumiseen.

Yhteisön työllisyys- ja sosiaalipolitiikan tärkein rahoitusväline on Euroopan sosiaalirahasto, ja yksi sen viidestä ensisijaisesta alasta on elinikäinen oppiminen.

8. ELINIKÄISTÄ OPPIMISTA JA TIETOYHTEISKUNTA KOSKEVIEN INDIKAATTOREIDEN KEHITTÄMINEN

Komissio on käynnistänyt useita aloitteita kehittääkseen asianmukaisia tilastollisia indikaattoreita, joilla voitaisiin seurata edistymistä elinikäisen oppimisen ja tietoyhteiskunnan alalla. Eurostat perusti helmikuussa 2000 elinikäisen oppimisen mittaamista käsittelevän työryhmän, johon on osallistunut muita komission pääosastoja, EU:n toimielimiä ja verkostoja, jäsenvaltioita, OECD ja UNESCO. Loppuraportti valmistuu helmikuussa 2001, ja siihen sisältyy suosituksia elinikäistä oppimista koskevista tilastoista. Elinikäisen oppimisen mittaamista koskeva seminaari pidetään 28.–29. kesäkuuta 2001, ja siihen osallistuu tilastojen toimittajia, tuottajia ja käyttäjiä sekä tutkijoita. Seminaari on osa jäsenneltyä keskustelua elinikäistä oppimista koskevasta muistioista.

9. TUTKIMUKSEN JA TIETEELLISEN URAN KIINNOSTAVUUDEN LISÄÄMINEN NUORTEN KANNALTA

Komissio antoi tammikuussa 2000 tiedonannon "Kohti eurooppalaista tutkimusalueetta (KOM(2000) 6 lopullinen), jossa ehdotetaan, että luonnontieteellisten opintojen ja tutkijan uran kiinnostavuutta olisi lisättävä nuorten keskuudessa. Taloudellisesta kasvusta 25–50 prosenttia perustuu tutkimukseen ja teknologiaan, mutta kaikissa Euroopan unionin maissa on havaittavissa nuorten kiinnostuksen väheneminen luonnontieteellisiin opintoihin. Tämän perusteella komissio suosittelee nuorten kiinnostuksen herättämiseen suunnattujen kansallisten toimenpiteiden parempaa koordinointia.

Lokakuussa 2000 annetussa toisessa asiaa koskevassa tiedonannossa "Eurooppalaisen tutkimusalueen toteuttaminen: EU:n tutkimustoimien suuntaviivat" (KOM(2000) 612 lopullinen) komissio vahvisti toteuttavansa aloitteita, joilla

kannustetaan nuoria luonnontieteellisiin opintoihin, kun seuraava puiteohjelma esitetään helmikuussa 2001.

10. TIIVISTELMÄRAPORTTI TUKHOLMAN EUROOPPA-NEUVOSTOLLE

Komissio antoi 27. syyskuuta 2000 rakenteellisiin indikaattoreihin liittyvän tiedonannon¹⁶, jota se aikoo käyttää Tukholman Eurooppa-neuvostolle laadittavassa tiivistelmäraportissa. Koulutuksen osalta käytetään seuraavia kolmea indikaattoria: julkiset koulutusmenot, aikuisten osallistuminen koulutukseen ja niiden nuorten määrä, jotka keskeyttävät koulunkäynnin eivätkä jatka opintoja tai ammatillista koulutusta. Olisi kehitettävä neljäs indikaattori, joka koskee koulujen Internet-yhteyksiä.

¹⁶ KOM(2000) 594 lopullinen, 27.9.2000.